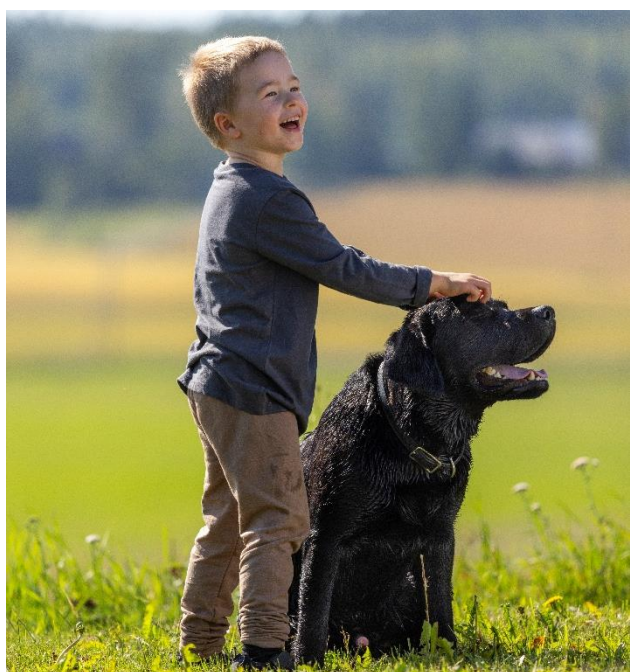

Askolan kunnan HYVINVOINTIKERTOMUS 2025–2029

Valtuustokausi 2021–2025 ja nykytila

Laatinut ja yhteyshenkilö

Johanna Viuhko

hyvinvointikoordinaattori

Puhelin 040 7109 122

johanna.viuhko@askola.fi

Ulkoasu

Pirjo Lokka

viestintä- ja tapahtumakoordinaattori

pirjo.lokka@askola.fi

www.askola.fi

LIITE 1. ASKOLAN TILINPÄÄTÖS 2024

Hyväksytty Askolan kunnanvaltuusto 19.5.2025

Sisällys

1.	Johdanto	3
2.	Valtuustokausi 2021–2025	4
2.1.	Hyvinvointi Askolan kuntastrategian kivijalka	4
2.2.	Askolalaisten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät	4
2.3.	Hyte-kerroin ja TEA-viisari	9
2.4.	Hyvinvoinnin edistämisen kärkiteemat 2021–2025	11
2.4.1.	Hyvinvointirakenteiden luominen ja vahvistaminen	11
2.4.2.	Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistaminen sekä tukeminen	13
2.4.3.	Työllisyyden ja elinvoiman mahdollisuuksien tukeminen	18
2.4.4.	Ikäihmisten toimintakyvyn vahvistaminen ja ylläpito	19
3.	Hyvinvoinnin nykytila Askolassa	21
3.1.	Väestörakenne ja tuloerot	21
3.2.	Kuntalaistutkimuksen tuloksia 2024	23
3.3.	Turvallisuus	24
3.4.	Lapset, nuoret ja lapsiperheet	25
3.5.	Työikäiset	31
3.6.	Ikäihmiset	33
4.	Lopuksi	35
5.	Lähteet	36
	Liitteet	37

1. Johdanto

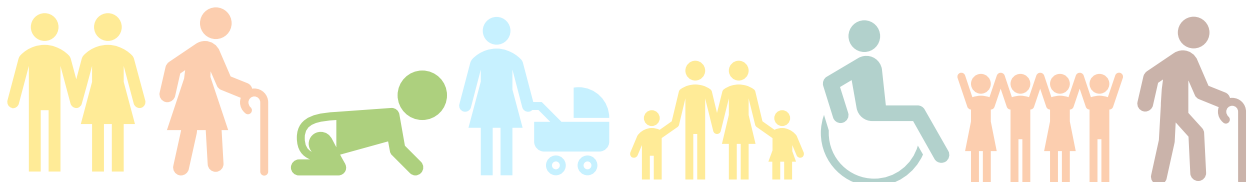
Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen on kunnan keskeisimpiä tehtäviä (Kuntalaki (410/2015, §1), joka on säilynyt kunnilla myös sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen jälkeen. Hyvinvoinnin edistämisen tulee näkyä kunnan strategiassa (Kuntalaki 410/2015, §37) ja kunnan tulee seurata kuntalaisten elinoloja, hyvinvointia ja terveyttä sekä niihin vaikuttavia tekijöitä alueittain ja väestöryhmittäin (laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, §6).

Laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma valmistellaan kerran valtuustokaudessa. Tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain, ja näistä raportoidaan valtuustolle. Raportissa kuvataan, miten asetetut tavoitteet ovat toteutuneet ja mitä niiden edistämiseksi on siihen mennessä tehty.

Vuoden 2025–2029 laaja hyvinvointikertomus laaditaan kaksiosaisena. Tämä käsissäsi oleva kertomusosa kuvaa askolalaisten terveyttä ja hyvinvointia. Tarkastelee kuntalaisten elintapoja, mielen hyvinvointia ja turvallisuutta sekä kuvaa terveyttä ja hyvinvointia edistäviä toimia vuosilta 2021–2024. Kertomusosa on laadittu talven 2024/2025 aikana ja se on nyt ensimmäistä kertaa liitetty yhteen kunnan tilinpäätöksen kanssa. Yhdessä nämä asiakirjat antavat kattavan tilannekatsauksen kuntaan ja kuntalaisiin hyvinvoinnin, elinvoiman sekä talouden näkökulmista. Tieto on käytettävissä kunnan suunnittelussa, päätöksenteossa ja toimeenpanossa kaikilla palvelualueilla sekä uuden valtuuston aloittaessa toimintansa kesäkuussa 2025. Kertomusosaan ja valtuuston strategiaan linjauksiin pohjaten suunnitelmaosa laaditaan syksyllä 2025.

Tieto hyvinvointikertomukseen on kerätty yhteistyössä kunnan palvelualueiden, hyvinvointityöryhmän sekä järjestötoimijoiden kanssa. Lisäksi tilannekuvan laadinnassa on hyödynnetty uusimpia valtakunnallisia hyvinvointia kuvaavia raportteja. Tarkoitus on kuvata askolalaisten hyvinvointia, mutta myös antaa laajempaa näkökulmaa ja peilauspintaa hyvinvointiin ja terveyteen vaikuttavista asioista sekä tulevaisuuden näkymiä Itä-Uudenmaan ja koko Suomen tasolla.

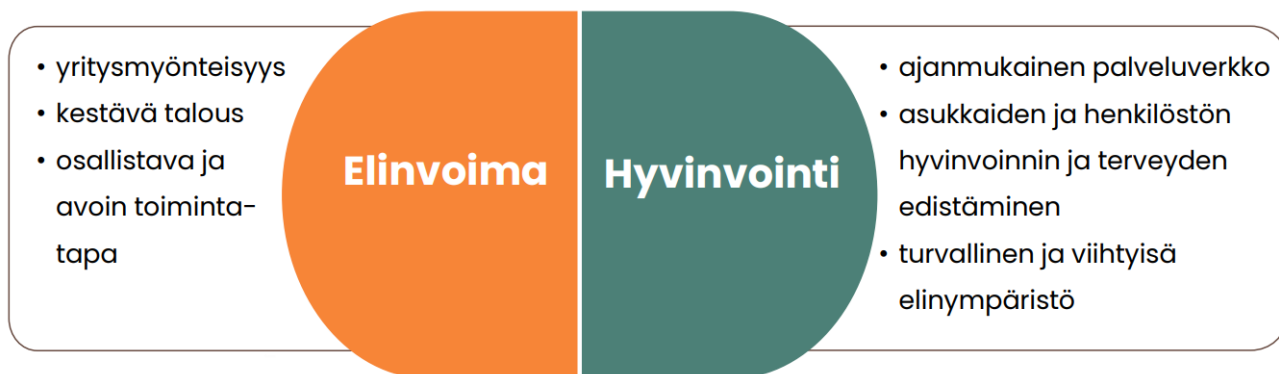
Esitetyt mittarit eli indikaattoritieto perustuu THL:n esitykseen hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöstä siltä osin kuin tietoa on saatavilla sekä muista kunnan kannalta keskeisiksi nähdystä indikaattoreista. Tuloksia on pääsääntöisesti verrattu vuoden 2021 tilanteeseen. Hyvinvointikertomus on ollut vammais- ja vanhusneuvostojen sekä nuorisovaltuuston kommentoinnissa ennen kunnanhallituksen ja kunnanvaltuuston käsittelyä.

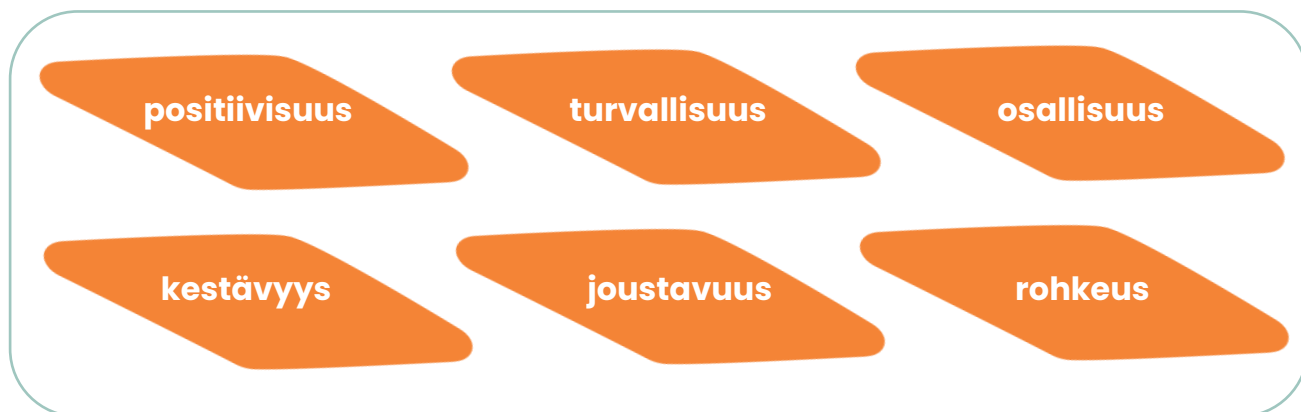
2. Valtuustokausi 2021–2025

2.1. Hyvinvointi Askolan kuntastrategian kivijalka

Hyvinvoinnin edistäminen perustuu kunnassa lakisääteisiin tehtäviin ja strategisessa suunnittelussa asetettuihin hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteisiin sekä määriteltyihin toimenpiteisiin. Askolan kuntastrategian peruspilarit ovat elinvoima ja hyvinvointi sekä niistä johdetut toiminnan tavoitteet. Kuntastrategia päivitettiin 2024.

Kuntastrategian peruspilarit ovat elinvoima ja hyvinvointi ja niistä johdetut toiminnan tavoitteet.

Toimintaa ohjaavat myös kuntastrategiassa määritellyt organisaation arvot.

2.2. Askolalaisten hyvinvointiin vaikuttavat tekijät

Osallisuus syntyy vaikuttamisen ja toiminnan kautta. Se on mahdollisuutta tulla kuulluksi ja olla osa jotain yhteisöä. Osallisuuden kokemuksella on tärkeä rooli yhteiskunnallisen eriarvoistumisen ehkäisyssä.

Heikko osallisuuden kokemus lisää riskiä erilaisten ongelmien kasaantumiselle, pitkittymiselle, ja kärjistymiselle. Lisäksi se heikentää mahdollisuuksia tehdä omaa hyvinvointia ja terveyttä palvelevia valintoja. Siksi kaikkien, erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien osallisuuden vahvistamisella on suuret vaikutukset terveyteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen. Osallisuuden mahdollistamiseksi Askolassa on laadittu oma erillinen osallisuusohjelma, joka on tämän asiakirjan liitteenä. Osallisuusohjelman tarkoitus on kuvata osallisuuden muotoja, edistää ja antaa työkaluja osallisuuden lisäämiseksi koko organisaatiossa.

Yksi osallisuuden kokemukseen vaikuttava asia on tiedonsaanti. Askolalaisten osallisuuden mahdollisuuksia on vahvistettu aktiivisella monikanavaisella viestinnällä ja tietoa on saatavilla entistä kattavammin kotisivuilta, jotka uusittiin vuonna 2024.

Kuntalaisille on tarjottu aktiivisesti mahdollisuuksia vaikuttaa kunnan eri ohjelmien ja suunnitelmien tekoon avointen kyselyjen ja lausuntopyyntöjen avulla mm. ilmastosuunnitelmaan, Askolan torin suunnitelmaan ja hankintojen kehittämiseen. Myös kuulemistilaisuuksia on järjestetty kuntalaisille. Osallistavan budjetoinnin Aktiivisuusrahahanke toteutettiin ensimmäistä kertaa 2024. Siihen saatiin mukaan kahdeksan hakijaa.

Vaikuttamistoimielimet ovat tärkeitä osallisuuden kanavia. Vammaisneuvosto edustaa vammaisia henkilöitä ja tuo heidän tarpeitaan sekä näkökulmiaan esiin kunnan toiminnassa. Neuvostossa on viisi jäsentä. Vanhusneuvosto puolestaan edustaa kunnan ikäihmisiä ja edistää heidän asemaansa. Vanhusneuvostossa on neljä jäsentä. Uusi nuorisovaltuusto valittiin vuoden 2024 lopussa. Sen tehtävänä on tuoda nuorten ääni kuuluviin ja ottaa kantaa ajankohtaisiin nuoria koskettaviin asioihin. Nuorisovaltuustossa on seitsemän jäsentä. Kaikissa toimielimissä on lisäksi kunnanhallituksen edustaja, jonka kautta vaikutustoimielimillä on suora yhteys päätöksentekoon.

Vaikuttamistoimielimet; vammais- ja vanhusneuvosto sekä nuorisovaltuusto ovat kunnan tärkeitä osallisuuden ja vaikuttamisen kanavia.

Järjestöillä on tärkeä rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä. Järjestötyötä tehdään lähellä kuntalaisten arkea ja järjestötoiminnassa ihmisillä on mahdollisuus osallistua yhteiskunnan toimintaan ja erilaisiin harrastuksiin. Järjestötoiminta tukee yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutuksellisuutta, joka vahvistaa sosiaalista pääomaa. Se antaa vaikutusmahdollisuuksia myös heille, joiden ääni tulee muutoin heikosti kuuluviin. Askolassa on 79 rekisteröityä yhdistystä ja Askolan kunta tekee näistä monien kanssa tiivistä yhteistyötä. Järjestöjen toimintaa tuetaan avustuksin, tarjoamalla järjestöjen käyttöön ilmaisia tiloja, järjestämällä yhteisöllisiä järjestöiltoja sekä tapahtumia yhdessä.

Kuvassa Takajärven uimaranta, jossa on 2024 uudistettu laituri ja hyppytorni.

Yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen on kuntien lakisääteinen tehtävä, joka perustuu laadukkaisiin palveluihin, turvalliseen arkeen ja tasa-arvoiseen päätöksentekoon. Esteettömyyden ja saavutettavuuden edistäminen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden mahdollistaminen ovat osa yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistämistä. Kunnassa on laadittu lakisääteinen henkilöstöä koskeva tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma sekä varhaiskasvatuksen ja oppilaitosten laatimat yksikkökohtaiset tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmat. Kunnasta puuttuu vielä koko kuntaa koskeva toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma.

Esteettömyys palvelee kaikkia kunnan asukkaita – ei vain heitä, joille esteettömyys on välttämättömyys.

Elinympäristöllä on suuri merkitys kuntalaisille. Turvallisen ja viihtyisän elinympäristön vaikutukset ovat keskeisiä ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille. Turvallisuutta ja viihtyisyyttä voidaan edistää maankäytön suunnittelulla, kaavoituksella ja rakennussuunnittelulla. Esteettömyys on myös osa turvallista ja osallistavaa ympäristöä. Esteettömyys palvelee kaikkia kunnan asukkaita, ei vain heitä, joille esteettömyys on välttämättömyys. Moniammatillinen esteettömyystyöryhmä on tehnyt Askolassa vuosittain esteettömyyskartoituksia – myös saneerauskohteissa. Esi-merkiksi pääkirjaston ja kunnantalon sisäänkäynnit ovat nykyisin esteettömiä.

Viihtyvyyttä ja liikuntamahdollisuuksia on parannettu kunnostamalla Takajärven uimaranta, uusimalla Abborsjön uimarannan laituri, kunnostamalla Monninkylän monitoimikenttä sekä rakentamalla talkootyönä kentän katsomoportaati. Kirkonkylän tori ja uusi kevyenliikenteen väylä valaistuksineen valmistuivat myös vuonna 2024.

Viihtyisään ja siistiin elinympäristöön voi jokainen kuntalainen vaikuttaa. Talkoovoimin järjestetty Ruman Koreeks lähiympäristön siivoustapahtuma on kerännyt askolalaisia yhteen aina keväisin. Myös Askolan kaikki koulut ovat osallistuneet ahkerasti talkoisiin. Nuorisotoimi on koordinoitunut tapahtumaa ja sitä on toteutettu yhdessä järjestöjen ja kunnan palvelualueiden kanssa. Kestävä kehitys on osa elinympäristöä, mutta se liittyy myös laajemmin ihmisten hyvinvoinnin turvaamiseen. Askolan ilmastosuunnitelma oli valmistelussa vuonna 2024 ja se hyväksyttiin kunnanvaltuustossa alkuvuodesta 2025. Suunnitelma tulee huomioida jatkossa myös hyvinvointisuunnitelmassa.

Turvallisuus liittyy oleellisesti osallisuuden kokemukseen ja elinympäristöön. Itsessään turvallisuus ja turvallisuuden tunne ovat ihmisen perustarpeita ja sitä kautta hyvinvoinnin edellytyksiä. Turvallisuus on yhtä lailla fyysistä turvallisuutta kuin myös tunnetta yhteisöllisyydestä, osallisuudesta ja luottamuksesta muihin ihmisiin. Yhteisöllinen luottamus heijastuu myös yhteiskunnallisia instituutioita kohtaan tunnettuun luottamukseen, joka sellaisenaan on ensiarvoisen tärkeää kansallista pääomaa ja vahvistaa yhteiskunnallista kriisinkestävyyttä.

Turvallisuussuunnittelu linkittää turvallisuustyön myös kunnan varautumiseen ja valmiussuunnitteluun.

Kunnassa turvallisuustyön tarkoituksena on kunnan toimintojen jatkuvuuden turvaaminen sekä turvallisen elinympäristön ylläpitäminen. Turvallisuussuunnittelu linkittää turvallisuustyön myös kunnan varautumiseen ja valmiussuunnitteluun. Tämä tarkoittaa pyrkimystä tilanteeseen, jossa kunnan asukkaiden, alueella toimivien yritysten ja yhteisöjen sekä kunnan oman toiminnan turvallisuusriskit ovat minimoituja sekä tilannetta, jossa ilkvallan, rikollisuuden, tapaturmien sekä

onnettomuuksien ennaltaehkäisy ja häiriötilanteisiin varautuminen on tehokasta. Alueellinen turvallisuustyöryhmä toimi vuoden 2022 loppuun asti, mutta sote-rakenneuudistuksen jälkeen alueellinen turvallisuustyöryhmä ei ole järjestäytynyt uudelleen.

Askolan kunnassa toimii liikenneturvallisuustyöryhmä, joka koostuu kunnan eri palvelualueiden edustajista ja päättäjistä. Lisäksi mukana ovat vanhusneuvoston, seurakunnan, poliisin, ELY-keskuksen ja Liikenneturvan edustajat.

Ryhmän tehtävänä on seurata kunnan liikenneturvallisuustilannetta ja siihen vaikuttavia asioita, edistää konkreettisia ratkaisuja kestävän ja turvallisen liikkumisen haasteisiin, tukea kunnan sisäistä sekä sidosryhmien välistä yhteistyötä, varmistaa liikenneturvallisuustyön tavoitteiden toteutuminen eri yksiköissä ja parantaa liikenneturvallisuuden näkyvyyttä kunnan strategioissa, suunnitelmissa ja viestinnässä.

Työtä ohjaa valtakunnallinen liikennestrategia 2022–2026 ja kunnan oma liikenneturvallisuussuunnitelma. Uudenmaan ELY-keskus on laatinut selvityksen maanteiden liikenneturvallisuudesta koulujen läheisyydessä. Askolassa koulukohtaiset kortit on laadittu jokaisesta peruskoulusta.

Liikunta on keskeinen osa kokonaisvaltaista hyvinvointia ja terveyttä. Se ehkäisee lukuisia kansantauteja, parantaa mielialaa ja unenlaatua. Säännöllisellä liikkumisella voidaan saada lisää terveitä elinvuosia. Askolan kunnassa ovat hyvät puitteet liikkumiselle niin rakennetussa ympäristössä kuin luonnossakin.

Askolan frisbeegolf-rata sijaitsee metsän keskellä lähellä kirkonkylän keskustaa.

Askolan koulukeskuksen yhteydessä toimivat liikunta- ja kuntosali. Kirkonkylässä sijaitsevat myös urheilukenttä, Porinkallion kuntorata, frisbeegolf-rata, beachvolley-kenttä sekä kanoottien vuokrauspiste. Kirkonkylässä sijaitsee yksityisomisteinen monitoimihalli Askola-Areena, jota kunta vuokraa mm. koululaisliikuntaan.

Särkijärvellä ja Juornaankylässä sijaitsevat urheilualueet ja lisäksi Juornaankylässä on skeittiramppi. Luistelukentät ja hiihtoladut löytyvät myös suurimmista kyläkeskuksista. Kunnan liikuntapaikkaselvitys on tekeillä. Sen valmistuttua tiedot on tarkoitus päivittää valtakunnalliseen LI-PAS-tietokantaan. Kartoituksessa ovat myös kunnan luontoliikunta- ja virkistyskohteet.

Kunnan liikuntapalvelut on järjestänyt monipuolista ryhmäliikuntaa ja tarjonnut vuonna 2024 maksutonta personal trainer-palvelua. Sopimus liikuntaneuvonnan käyttöön otosta on ollut valmistelussa hyvinvointialueen kanssa vuonna 2024, mutta sen käyttöönottoa ei ole Askolassa mahdollista toteuttaa ainakaan vuonna 2025.

Askolan Monninkylässä sijaitsevassa maauimalassa käy keskimäärin 10 000 henkilöä vuodessa.

Liikunta- ja ulkoilupalveluiden kokonaiskustannukset vuonna 2023 olivat 141 eur/asukas. Määrä nousi vuodesta 2021 noin 70 eur/asukas. Muutos johtuu todennäköisesti liikuntapalveluiden resurssimuutoksista. Vuonna 2024 liikuntapalveluissa oli 0,8 liikunnanohjaaja, vuonna 2025 resursseja on pienennetty.

Askolan kunnassa ovat hyvät puitteet liikkumiselle niin rakennetussa ympäristössä kuin luonnossakin.

Kulttuuripalvelut tarjoavat kulttuurielämyksiä kaikille kuntalaisille järjestämällä tapahtumia, kulttuuriretkiä ja näyttelyitä yhdessä kirjastopalveluiden kanssa. Kulttuuripalvelut hoitavat myös Johannes Linnankosken nuoruudenkodin museota ja tukee askolalaisia yhdistyksiä, seuroja sekä yksityishenkilöitä vuosittaisilla avustuksilla. Askolassa myös Porvoon kansalaisopisto tarjoaa kulttuuriaiheisia kursseja.

Kauniissa maalaismiljöössä sijaitseva vuonna 1886 valmistunut Niemenpellon talo toimii nykyisin museona ja on avoinna tilauksesta.

Kirjastopalveluiden tehtävänä on tarjota sivistys-, tieto- ja virkistyspalveluita kuntalaisille, edistää lukemisen ja kirjallisuuden harrastamista sekä tukea monipuolista oppimista ja vapaa-ajanviettoa. Kirjastopalvelut vastaa myös koulukirjastopalveluiden hoitamisesta.

Kirjastopalveluiden kokonaiskustannukset vuonna 2023 olivat 82 eur/asukas. Määrä nousi noin 17 eur/asukas vuodesta 2021. Omatoimikirjasto aloitti toimintansa kirkonkylän toimipisteessä vuoden 2025 alussa.

Kirjastotoiminnan avainlukuja (vuosi 2023)

Kokonaislainaukset

39 239

E-aineistot (kirjat, lehdet, musiikki)

4 029

Kirjastokäyntien määrä paikan päällä

32 480

2.3. Hyte-kerroin ja TEA-viisari

Kunnille otettiin käyttöön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosa eli Hyte-kerroin vuoden 2023 alusta, jolloin kunnille jaettiin ensimmäistä kertaa uudistuksen jälkeinen valtionosuus. Hyte-kerroin on kannustin, jonka perusteella kuntien rahoituksen valtionosuuden

suuruus määräytyy osaksi kuntien tekemän hyvinvoinnin ja terveyden edistämistyön mukaan. Tällä on haluttu varmistaa kuntien aktiivinen toiminta asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi myös soteuudistuksen jälkeen. Avustus on yleiskatteellista ja siksi on tärkeää huomioida talous- ja tilinpäätösmenettelyssä arvioitavat panostukset hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toimiin.

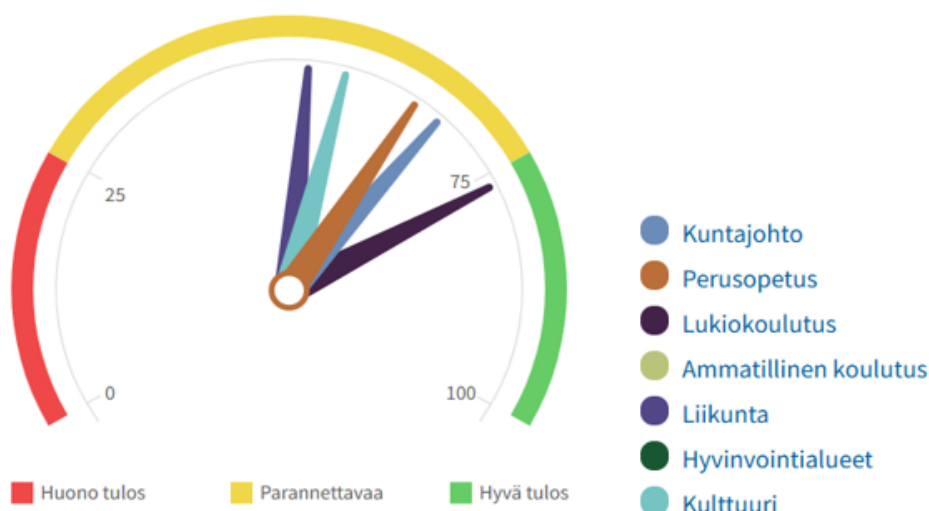
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lukuja

	Hyte-kerroin	58	
	Tulosindikaattorit	53	
	Prosessi-indikaattori	64	
	Hyte-valtionosuuden lisäosa 85 000 euroa.		

Askolan kunnan vuoden 2024 Hyte-kerroin oli 58. Kasvua vuoteen 2023 nähden tuli 6 pistettä. Tästä kertyy valtionosuuksien Hyte-lisäosaa lähes 85 000 euroa. Lisäystä edellisvuoteen nähden on 15 400 euroa. Tulosindikaattoreiden keskiarvo oli 53 ja prosessi-indikaattoreiden 64.

Tulosindikaattoreiden keskiarvo vuodesta 2023 vuoteen 2024 laski 62 -> 53. Yksittäisistä skaalatuista mittareista negatiivinen muutos tapahtui Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 25-64-vuotiaat (52->15) ja Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17-24-vuotiaat (63->44). Parannusta tapahtui kaatumisiin ja putoamisiin liittyvien hoitajaksojen 65 vuotta täyttäneiden kohdalla.

Prosessi-indikaattoreiden keskiarvo vastaavasti vuodesta 2023 vuoteen 2024 nousi 42->64. Nousu saatiin aikaan rakenteilla, joita aiemmin ei ole ollut. Tämä näkyy esimerkiksi mittareissa; Kunnassa toimii liikunnan edistämistä käsittelevä poikkihallinnollinen työryhmä (Hyte-työryhmä) pisteet 0->100. Lasten ja nuorten liikunta-aktiivisuudesta raportoidaan vuosittain kunnan hyvinvointikertomuksessa tai vastaavassa kertomuksessa (0->100).

THL:n terveydenedistämisasiivisuuden mittari eli TEA-viisari toteutetaan tiedonkeruina teemoittain joka toinen vuosi. Askolan TEA-viisarin pisteet ovat olleet nousujohteisia vuodesta 2021 (51) lähtien. Vuoden 2024 pistemäärä oli 64. Vuonna 2024 tiedonkeruu toteutettiin liikunnasta, jossa pisteet olivat 52. Nousua edelliseen tulokseen vuodelta 2022 tuli 18 pistettä. Lukion tiedonkeruu oli myös syksyllä 2024, mutta sen tulos ei ole tässä vielä käytettävissä.

Liikunnan osiossa voimavarat ovat parhaimmalla tasolla. Kunta on tukenut voimakkaasti seurojen tilojen käyttömahdollisuuksia sekä kuntalaisten maksuttomia liikuntapalveluita. Seuranta vastaavasti saa heikoimmat pisteet. Siinä esimerkiksi pyörä- ja kävelyliikenteen seuranta ei ole Askolassa käytettävissä.

Askolan kunnan TEA-viisarin pisteitä

Kaikki sektorit (vuosi 2024)

64

Kuntajohto (vuosi 2023)

67

Perusopetus (vuosi 2023)

64

Lukiokoulutus (vuosi 2022)

76

Liikunta (vuosi 2024)

52

Kulttuuri (vuosi 2023)

56

2.4. Hyvinvoinnin edistämisen kärkiteemat 2021–2025

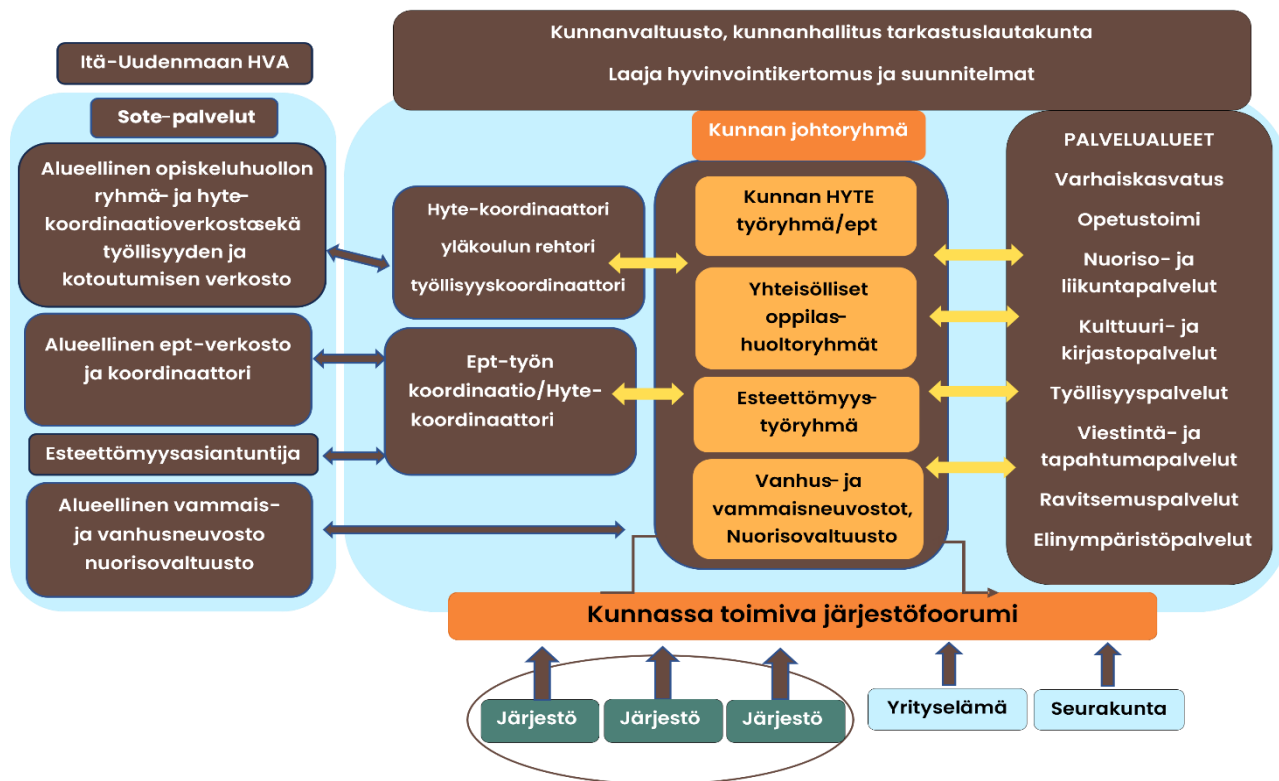
Kunnan ensimmäinen laaja hyvinvointikertomus ja -suunnitelma 2021–2025 hyväksyttiin valtuustossa loppuvuodesta 2022. Hyvinvointisuunnitelmassa määriteltiin neljä kärkiteemaa hyvinvoinnin edistämiseksi vuosille 2023–2025.

- 1 Hyvinvointirakenteiden luominen ja vahvistaminen yhteistyössä eri sektoreiden kanssa.
- 2 Lasten- ja nuorten psyykkisen hyvinvoinnin vahvistaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin vahvistaminen ja tukeminen.
- 3 Työllisyyden ja elinvoiman mahdollisuuksien tukeminen.
- 4 Ikäihmisten toimintakyvyn vahvistaminen ja ylläpito.

2.4.1. Hyvinvointirakenteiden luominen ja vahvistaminen

Laajan hyvinvointikertomuksen ohjaamana hyvinvoinnin edistäminen on ollut poikkihallinnollista johdonmukaista työtä. Johdonmukaiseen hyvinvoinnin edistämiseen on panostettu myös hyvinvointikoordinaattorin resurssilla 3/2022 alkaen. Koordinaatiolla voidaan varmistaa hyvinvointityön johdonmukainen edistyminen, kehittyminen, hyte-tiedolla johtamisen vahvistaminen ja

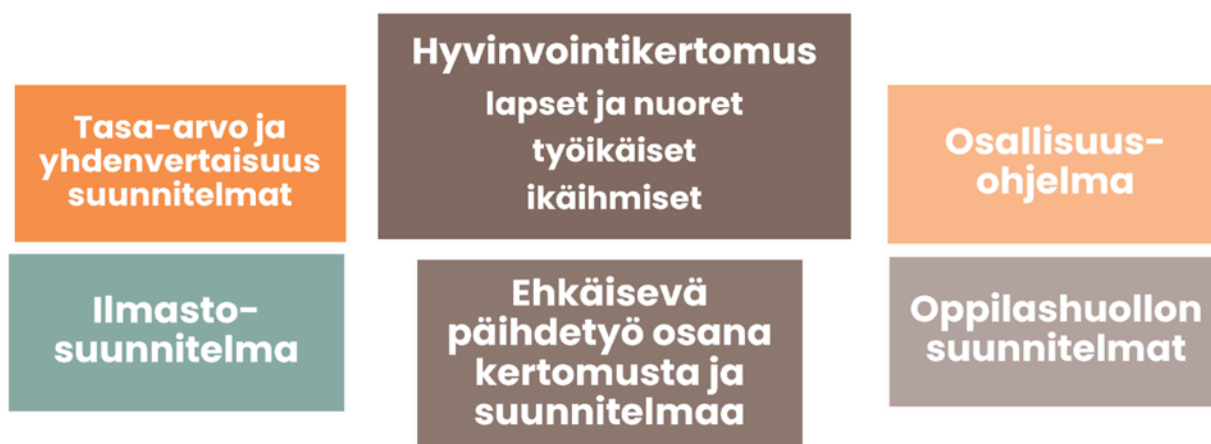
yhteistyö eri toimijoiden kanssa. Hyvinvointityölle on luotu valtuustotasoinen vuosikello, jonka mukaan hyvinvoinnin edistämistyö etenee vuosittain. Sen mukaisesti päätöksentekoa ja tiedolla johtamista tukee laajan hyvinvointikertomuksen lisäksi vuosittaiset hyvinvointiraportit, joista raportoidaan kunnanhallitukselle ja -valtuustolle.

Askolan kunnan terveyden ja hyvinvoinnin rakenteellinen malli.

Kertomustyössä on nyt saatu myös nivottua lakisääteiset asiakirjat yhdeksi kokonaisuudeksi, joka kulkee samassa syklissä tilinpäätösprosessin ja -asiakirjojen kanssa. Prosessissa on huomioitu myös kunnan muut asiakirjat, jotka täydentävät hyvinvointikertomusta.

Kuntastrategia Talousarvio

Kunnan moniammatillinen hyvinvointityöryhmä aloitti toimintansa alkuvuodesta 2023. Siinä on edustettuina kunnan eri palvelualueet sekä järjestötoimijoista Eläkeliitto Askolan yhdistys ja Mannerheimin lastensuojeluliiton Askolan yhdistys. Lisäksi työryhmän kokoonpanoa täydennetään eri alojen asiantuntijoilla tarvittaessa. Työryhmä on kokoontunut säännöllisesti, sen tehtävät ovat määritelty ja sen ohjausryhmänä toimii kunnan johtoryhmä.

Hyvinvoinnin edistämisen rakenteisiin liittyy myös yhteistyö Itä-Uudenmaan hyvinvointialueen kanssa. Hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta. Alueen kunnat ja hyvinvointialue allekirjoittivat strategisen sopimuksen vuonna 2023, joka määrittelee hyvinvoinnin edistämisen yhteistyörakenteet. Ensimmäinen alueellinen neuvottelu käytiin lokakuussa 2024, jossa sovittiin alueellisesti edistettäviksi teemoiksi mielenhyvinvointi ja liikkumattomuuden ehkäisy. Kunnan edustajat ovat osallistuneet säännöllisesti rakenteen mukaiseen operatiivisen tason yhdyspintatyöskentelyyn sekä vastinparityöskentelyyn. Strategisen tason foorumit eivät ole koontuneet.

Itä-Uudenmaan hyvinvoinnin edistämisen yhteistyörakenne.

2.4.2. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin vahvistaminen sekä tukeminen

Varhaiskasvatus, peruskoulut, toisen asteen koulutus, nuoriso- ja liikuntapalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut sekä työllisyyspalvelut tuottavat kunnassa palveluita lapsille, nuorille ja perheille. Lisäksi palvelun tuottamista ja lasten sekä nuorten hyvinvointia tukevat ruoka- ja siivouspalvelut sekä elinympäristöpalvelut. Hyvinvoinnin edistäminen ja ehkäisevä työ on palveluiden arjessa tapahtuvaa kasvatustyötä, kohtaamista sekä tiivistä yhteistyötä perheiden sekä kunnan eri palvelualueiden, hyvinvointialueen sekä muiden toimijoiden kanssa.

Perusopetuksessa ja lukiossa toimivat yhteisölliset opiskeluhoitoryhmät, joiden tehtävänä on arvioida ja kehittää toimipaikan hyvinvointiin liittyviä teemoja ja toimintatapoja. Yläkoulussa on käytössä hyvinvoinnin opetussuunnitelma, jonka mukaisesti kouluhyvinvointi on osa koulun arvopohjaa. Sen teemoina on yhdenvertaisuus, vastuullisuus, merkityksellisyys, yhteisöllisyys ja turvallisuus.

Askolan kunnan nuorisotalo eli Nuta on monen askolalaisen nuoren kohtaamispaikka.

Moniammatillista tukea kouluissa tarjoavat hyvinvointialueen kuraattorit, psykologit, terveydenhoitajat ja psykiatriset sairaanhoitajat. Lisäksi alakouluilla toimii kasvatusohjaaja, lukiossa lukio-coach ja yläkoululla oppivelvollisuuskoordinaattori, joka auttaa ilman opiskelupaikkaa olevia oppivelvollisia nuoria koulutukseen tai palveluiden piiriin. Heidän avullaan lapsille ja nuorille pystytään lisäksi tarjoamaan koulun arkeen liittyen mm. osallisuutta, kaverisuhteita ja mielenhyvinvointia vahvistavaa toimintaa luokissa ja erillisinä ryhminä. Näillä on iso merkitys myös lasten ja nuorten kouluun kiinnittymisessä ja arjen sujumisessa.

Nuorisopalvelut tekevät myös koulun nuorisotyötä ja tarjoavat nuorille monipuolista ja virikkeellistä toimintaa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Nuorisopalvelut palvelevat nuoria ja heidän vanhempiaan nuorten kasvuun ja kehitykseen liittyvissä asioissa. Nuorisotilassa järjestetään säännöllisesti nuorten iltoja ja kerhotoimintaa ikäryhmittäin. Tapahtumia, leirejä ja retkiä tehdään aktiivisesti. Lähivuosina nuorisotyö on myös jalkautunut entistä enemmän nuorten pariin eri puolille kuntaa. Askolassa toimii kaksi nuorisotyöntekijää ja yksi etsivä nuorisotyöntekijä.

Etsivä nuorisotyö auttaa ja tukee 15–29-vuotiaita nuoria, jotka ovat koulutuksen tai työelämän ulkopuolella ja tarvitsevat tukea päästäkseen palveluiden piiriin. Etsivän nuorisotyön pääperiaatteena on tarjota nuorille sellaista yksilöllistä ohjausta ja tukea arkipäiväisissä asioissa, jota ei perusnuorisotyössä pystytä toteuttamaan. Yhteistyötä nuoren kanssa tehdään niin kauan, kuin nuori kokee tarvitsevansa ohjausta, apua ja tukea. Ohjaus on maksutonta, vapaaehtoista sekä luottamuksellista.

Työllisyyspalveluiden starttipaja on toiminut Askolassa Aluehallintoviraston hankerahan tukeamana vuodesta 2014. Toiminta on tarkoitettu 15–29-vuotiaille askolalaisille nuorille, jotka tarvitsevat uutta suuntaa elämäänsä. Pajajakso luo mahdollisuuden pohtia rauhassa omaa tulevaisuutta, on se sitten opiskelu-, työharjoittelu- tai työpaikan löytäminen. Paja tarjoaa jokaiselle yksilöllistä neuvontaa ja ohjausta. Toiminta sisältää erilaisia elämänhallintaan liittyviä asioita kuten ruoanlaittoa, kaupassa käyntiä, harrastusmahdollisuuksiin tutustumista, kädentaitoja, oman talouden suunnittelua, vierailuja ja tutustumiskäyntejä eri palveluihin.

Työllisyyspalvelut järjestää nuorten ohjaamotoimintaa alle 30-vuotiaiden työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa.

Työllisyyspalvelut järjestävät lisäksi nuorten ohjaamotoimintaa, joka palvelee alle 30-vuotiaita työhön, koulutukseen ja arkeen liittyvissä asioissa. Ohjaamo tarjoaa eri asiantuntijoiden palveluita työllisyyden, sosiaali- ja terveyspalveluiden sekä nuorisotyön parista. Askolan ohjaamo on jalkautunut aktiivisesti nuorten pariin.

Askolan kuvataidekoulu järjestää taiteen perusopetusta ja Porvoon seudun musiikkiopisto järjestää Askolassa musiikin perusopetusta 3–17-vuotiaille lapsille ja nuorille. Lisäksi seurakunta ja kolmannen sektorin toimijat kuten Mannerheimin lastensuojeluliitto sekä nuoriso- ja harrastusseurat järjestävät kerhoja, monipuolista toimintaa ja tukea lapsille, nuorille sekä heidän perheilleen.

Ehkäisevä päihdetyö on kunnan lakisääteinen tehtävä. Ehkäisevän päihdetyön tavoite on ehkäistä ja vähentää päihdeistä aiheutuvia haittoja, erityisesti lasten ja nuorten kohdalla. Päihdekasvatus on yksi ehkäisevän päihdetyön muoto. Askolassa sitä on järjestetty vuonna 2024 kaikille askolalaisille peruskoululaisille. Päihdekasvatuksen keskiössä on ollut lapsen ja nuoren itsetunnon ja oman terveyden lukutaidon vahvistaminen. Lisäksi yläkoulun 9. luokan oppilaille järjestettiin kokemusasiantuntijaluennot. Lukiolla toteutettiin ensimmäistä kertaa Ilmiökahvila yhteistyössä Ehyt ry:n kanssa. Yläkoulun päihdestrategia on päivitetty ja lukion järjestyssääntöjä on päivitetty nikotiinituotteiden käyttökiellon osalta. Vanhemmille on järjestetty aiheeseen liittyen vanhempainiltoja, koulutusta ja osallistettu useisiin kampanjoihin ja tapahtumiin.

Lasten ja nuorten osallisuus on yksi kantava tavoite lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisessä, koska osallisuuden kokemuksella on moninaiset yhteydet hyvinvointiin, terveyteen ja toimintakykyyn. Osallisuudella on erityisen vahva merkitys mielenterveyteen. Askolan varhaiskasvatuksessa lasten osallistaminen on osa arkea. Lapset osallistuvat toiminnan suunnitteluun ja hankintoihin. Lapset ja huoltajat vaikuttavat toimintaan ja voivat antaa palautetta myös säännöllisten asiakastyytyväisyyskyselyjen kautta. Viimeisimmässä kyselyssä asiakastyytyväisyys oli 4,3 (asteikolla 1–5).

Peruskouluissa sekä lukiossa toimii oppilaskunnat, ja vaikuttamiskanavana toimii lisäksi nuorisovaltuusto. Valtuuston ikärajaa muutettiin vuonna 2024 niin, että nykyinen ikäraja on 13–20-vuotta. Tämän pohjalta pidettiin nuorisovaltuustovaalit ja uusi valtuusto valittiin loppuvuodesta 2024. Lapsiparlamentti on lisäksi parhaillaan valmisteluvaiheessa.

Skeittiramppi on yksi liikuntapaikoista.

Osallisuuden vahvistaminen vahvistaa myös turvallisuutta. Osallistava ympäristö ja yhteisöllisyys luovat turvallista ilmapiiriä lapsille ja nuorille. Peruskouluissa on panostettu erityisesti kaveri- ja tunnetaitojen vahvistamiseen. Yläkoululla on käytössä KiVa-toimintamalli ja lukiolla Turvallisen tilan -malli, jossa myös nuorisopalvelut on mukana. Varhaiskasvatus ja koulut tekevät tiivistä yhteistyötä kotien kanssa, mikä vahvistaa välittämisen ja varhaisen puuttumisen kulttuuria. Varhaiskasvatuksessa, peruskouluissa ja lukiossa on käytössä kiusaamiselta, häirinnältä ja väkivallalta suojaamisen ohjelmat sekä toiminnalliset tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmat.

Osallisuuden kokemuksella on moninaiset yhteydet hyvinvointiin, terveyteen ja toimintakykyyn. Erityisen vahva merkitys sillä on mielenterveyteen.

Varhaiskasvatuksessa liikunta ja ulkoilu ovat osa jokapäiväistä toimintaa, jolla pyritään luomaan lapsille ja perheille mallia aktiivisesta elämäntavasta. Kaikki alakoulut kuuluvat Liikkuva Koulu -ohjelmaan, jonka avulla liikkumista on lisätty koulupäiviin. Istumista pyritään vähentämään liikunnallisella toiminnalla sekä tarjoamalla kouluympäristöissä oppilaille mahdollisuus liikkumiseen välitunneilla. Lisäksi erilaisilla tempauksilla kannustetaan lapsia liikkumaan.

Peruskouluissa on panostettu erityisesti siihen, että lapsia ja perheitä kannustetaan arki- ja koulumatkaliikuntaan. Yläkouluissa on jatkettu liikuntavälitunteja pienen tauon jälkeen. Liikunta- ja nuorisopalvelut ovat järjestäneet liikunnallisia kerhoja. Liikuntatoimen vanhempi-vauva/taaperojumppa toimi Askolan Kohtaamolla vuoden 2024 loppuun saakka.

Jokapäiväisellä liikunnalla ja ulkoilulla pyritään luomaan lapsille ja perheille mallia aktiivisesta elämäntavasta.

Varhaiskasvatuksen ravitsemussuunnitelma on valmistunut. Suunnitelman avulla ravitsemuspalveluiden kanssa tehtävä yhteistyö on tiivistynyt. Peruskouluilla suositusten mukaisesti kasvisruoan määrää on lisätty ja se on saanut oppilailta hyvän vastaanoton.

Lukiolla on aloitettu opiskelijoille maksuton aamupalatarjoilu. Starttipajalla järjestettiin välipalabreikki-toiminta yhteistyössä Ruokakasvatusyhdistys Ruukun kanssa. Nämä toimet liittyvät myös kestäväen kehityksen tavoitteisiin kestävästä ravitsemustottumuksista ja hävikin vähentämisestä. Lisäksi peruskoulussa toteutuu opetussuunnitelman mukaiset opintokokonaisuudet asiaan liittyen.

2.4.3. Työllisyyden ja elinvoiman mahdollisuuksien tukeminen

Askolan työllisyysyksikkö toimii kirkonkylällä Kohtaamon tiloissa. Työllisyysyksikkö auttaa ja tukee kaikissa työllistymiseen liittyvissä asioissa. Työhönvalmennuspalvelu on yksilöllistä asiakkaan tarpeiden mukaan räätälöityä valmennusta. Valmennuksessa saa apua työ-, koulutus- tai työkokeilupaikan hakuun ja urasuunnitteluun. Työllisyysyksikössä toimii lisäksi aikuisten työpaja ja nuorten starttipaja. Kuntouttava työtoiminta on hyvinvointialueen järjestämää palvelua, joka tapahtuu Kohtaamon tiloissa.

Askolan kirkonkylässä sijaitseva Kohtaamo kokoaa askolalaiset yhteen.

Osa työ- ja starttipajan toimintaa ovat pajakirppis, avoin olohuonetoiminta sekä hävikkiruoka-toiminta, jotka tukevat asiakkaiden työelämätaitojen vahvistumista. Hävikkiruokajakelu ja paikan päällä järjestettävä hävikkiruokailu toteutetaan joka toinen viikko. Jaettavat elintarvikkeet saadaan pääasiassa paikallisilta vähittäistavarakaupoilta. Kuntalaisten taloudelliset haasteet heijastuvat ruokajakelussa. Kävijöiden määrä lisääntyi selvästi vuonna 2024. Vuonna 2022 kävijöitä oli keskimäärin 45/kerta. Viime vuonna kävijämäärä nousi keskiarvolta 65/kerta. Suurimmillaan kävijämäärä on ollut 80/kerta.

Hävikkiruokailu tarjoaa monelle konkreettista apua tiukassa taloudellisessa tilanteessa. Yhteinen ruokailu ja samaan aikaan toimiva avoin olkkari mahdollistavat kohtaamisia sekä vahvistavat osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemuksia. Toiminta ehkäisee syrjäytymistä, köyhyyttä ja niistä johtuvaa hyvinvointi- ja terveysvajetta.

Työvoimaviranomaisen lakisääteiset tehtävät siirtyivät valtiolta kuntien hoidettavaksi vuoden 2025 alusta. Askola on osa Porvoon työllisyysaluetta, johon kuuluu Porvoo, Loviisa, Lapinjärvi, Myrskylä, Pukkila ja Askola. Porvoon kaupunki toimii järjestämisvastuullisena, ja varsinainen toimipiste sijaitsee Porvoossa. Uudistuksen tarkoituksena on kuitenkin tuoda palvelut lähemmäksi asiakkaita ja palveluita jalkautetaan myös kuntiin ns. kunnan Palvelutorille. Askolassa Palvelutori sijaitsee Kohtaamolla työllisyysyksikön tiloissa. Askolalaisella henkilö-, yritys-, ja kotoasiakkaalla on siis mahdollisuus saada palveluita myös oman kunnan toimipaikassa ajanvarauksella.

Yhtäaikaaisesti TE-uudistuksen kanssa kunnille siirtyy kokonaisvastuu kotoutumisen edistämisestä. Kunta vastaa jatkossa sekä työnhakijana olevien että työvoiman ulkopuolella olevien maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisestä. Uudistuksen tavoitteena on vahvistaa maahanmuuttajien työllisyyttä ja valmiuksia, kielitaitoa sekä osallisuutta yhteiskuntaan. Tavoitteina ovat myös tasa-arvon, yhdenvertaisuuden sekä myönteisen vuorovaikutuksen edistäminen eri väestöryhmien kesken. Kotoutumisen edistäminen tapahtuu kunnassa pääsääntöisesti peruspalveluiden kautta. Maahanmuuttajataustaisten kuntalaisten saatavilla ovat kunnan varhaiskasvatus- ja koulutuspalvelut sekä asumis- ja vapaa-ajan palvelut. Varsinaiset kotoutumisen palvelut Askolan kunta hankkii ostopalveluina Porvoon kaupungilta.

Tupatuen ikäihmisille järjestämä bingopeli alkamassa Askolan Kohtaamolla.

2.4.4. Ikäihmisten toimintakyvyn vahvistaminen ja ylläpito

Ikäihmisten asumisen turvallisuuteen ja toimintakyvyn ylläpitämiseen on panostettu erityisesti vuosina 2022–2024. Neljän kunnan yhteishankkeena käynnistynyt Tupatuki-toiminta on jatkunut Askolan ja Pornaisten kunnan yhteistoimintana syksystä 2023 alkaen. Toimintaa rahoitetaan testamenttivaroin. Tupatuki tukee ikäihmisten turvallista kotona asumista ja ehkäisee yksinäisyyttä ja syrjäytymistä.

Tupatukeen voi ottaa yhteyttä ikäihminen itse tai hänen omaisensa ja sopia kotikäynnistä. Seniorikoordinaattori yhdessä koulutettujen vapaaehtoisten kanssa selvittää kotikäynneillä ikäihmisen kanssa yhdessä kodin turvallisuutta, arjen haasteita ja avun tarpeita. Kotikäynneillä voidaan asentaa pieniä kodin turvalaitteita ja avustetaan tarvittavien palveluiden ja yhteystietojen löytämisessä sekä tarjotaan tähän digiapua.

Kodin ja pihaympäristön turvallisuus, tarvittavat palvelut, oikea lääkitys ja hoito ehkäisevät kaatumisia ja niistä johtuvia vammoja. Lisäksi

kunnassa on jaettu kenkien liukuesteitä ensisijaisesti yli 75-vuotiaille. Tupatuki järjestää myös avointa Tupatuki-toimintaa Askolan Kohtaamon olkkarissa ja Monninkylän Lea-kodilla. Toiminta ehkäisee ikäihmisten yksinäisyyttä ja syrjäytymistä. Avoimessa olkkarissa on mahdollisuus osallistua toimintaan, luoda verkostoja, kuulla ja saada tietoa ikäihmisiä koskettavista asioista. Toimintaa kehitetään yhdessä kävijöiden kanssa ja se mahdollistaa sosiaalisten suhteiden luomisen myös toiminnan ulkopuolella.

Tupatuki-toiminnan avainlukuja

110 yhteydenottoa

125 kotikäyntiä

594 osallistujaa Tupatuen toiminnassa

Vanhusneuvosto on edistänyt kunnan ikäihmisten asemaa viestimällä aktiivisesti ikäihmisten asioista, osallistumalla keskustelutilaisuuksiin sekä toimimalla alueellisessa vanhusneuvostossa. Vanhusneuvosto on paranostanut erityisesti ikäihmisten asumisen edistämiseen tutustumalla ikäihmisten asumisen vaihtoehtoihin ja esittämällä niistä lausuntoja. Ikäihmisten asumisen vaihtoehtoja on tiedotettu myös aiempaa enemmän, jonka seurauksena esimerkiksi Lea-kodin asuntojen käyttöaste on noussut.

Askolalaiset tutustumassa ruokasuosituksiin, joita esittelemässä Maa- ja kotitalousnaisten ruoka-asiantuntija Suvi Malin.

Avoimessa olohuoneessa liikuntapalvelut järjestivät ikäihmisille tuolijumppaa vuonna 2024 ja ravitsemusluento uusista ravitsemussuosituksista järjestettiin yhteistyössä Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaisten kanssa syksyllä 2024. Lisäksi vuosittain on järjestetty liikunnallisia ja mielen hyvinvointia vahvistavia tapahtumia yhdessä Eläkeliiton, seurakunnan sekä hyvinvointialueen kanssa – mm. ikäihmisten virkistyspäivä.

Eläkeliiton Askolan yhdistys edistää ikäihmisten hyvinvointia järjestämällä runsaasti liikunta-, kulttuuri- ja yhteisöllistä toimintaa. Tasapaino- ja lihasvoimaryhmä, tarinapiirit ja vapaaehtoisten ulkoilutoiminta ovat esimerkkejä tästä tärkeästä työstä ikäihmisten hyväksi. Yhdistys on edustettuna myös kunnan hyvinvointityöryhmässä. Lisäksi kunta tekee yhteistyötä mm. Muisti- luotsin sekä kuuloyhdistyksen kanssa, joille on tarjottu ilmaiset tilat toimintaa varten Askolassa.

Osallistujamääriä kunnan 2024 järjestämissä tilaisuuksissa

70 virkistyspäivä

20 ravitsemusluento

160 puurojuhla

300 Likel&Tykön-nuorisotapahtuma

300 Likel&Tykön-perhetapahtuma

3. Hyvinvoinnin nykytila Askolassa

3.1. Väestörakenne ja tuloterot

Askolan väkiluku oli vuoden 2024 lopussa 4660. Vuoteen 2021 verrattuna väkiluku pieneni noin 200 henkilöllä. Negatiiviseen väestökehitykseen on vaikuttanut muuttoliikkeen lisäksi luonnollisen väestönlisäyksen negatiivisuus, eli syntyneitä on vähemmän kuin kuolleita. Vuodelta 2024 luku on -7. Väestöstä muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvia vuonna 2023 oli Askolassa 4 % ja ulkomaan kansalaisia reilu 2 %. Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan vuonna 2040 Askolan väkiluku on 4350. Alle 25-vuotaiden määrä tulee laskemaan ja vastaavasti yli 65-vuotaiden määrä lisääntyy.

Askolan väestöennuste kuvaa myös koko maan tilannetta. Syntyvyys on historiallisen matalaa tasoa. Vuoden 2023 kokonaishedelmällisyysluku oli 1,26, ja ennakkotiedon mukaan laskusuunta jatkuu vuonna 2024. Samanaikaisesti ikääntyneiden määrä kasvaa. 65 vuotta täyttäneiden osuuden arvioidaan nousevan nykyisestä 23 prosentista 31 prosenttiin vuoteen 2070 mennessä.

Väestörakenteen muutos vaikuttaa erityisesti haja-asutusalueilla ja pienissä kunnissa. Kaupunkimaistuminen kasvaa ja lisäksi ulkomaalaistaustaisten väestön ja korkeasti koulutettujen keskittyminen tukee kasvukeskuksien väestönkasvua. Maaseudulla taas asuu suhteellisesti enemmän iäkästä väestöä, joka haastaa myös palveluiden saatavuutta.

Väestöllinen huoltosuhde ilmaisee, kuinka monta alle 15-vuotiaasta ja 65 vuotta täyttäneitä on sataa 15–64-vuotiaasta (työikäistä) kohti. Huoltosuhde on sitä korkeampi mitä enemmän on lapsia ja eläkeläisiä. Askolan huoltosuhde vuonna 2021 oli 64,9, ja 66,3 vuonna 2023. Tilastokeskuksen ennusteen mukaan Askolan huoltosuhde vuonna 2040 on 70,2.

Askolan kunnan tunnuslukuja

Väkiluku (12/2024)	4660	
Väestöennuste (2024/2040)	4350	
Huoltosuhde (vuosi 2023)	66,3	
Taloudellinen huoltosuhde (vuosi 2023)	114,1	
Gini-kerroin (vuosi 2023)	25,9	

Taloudellinen huoltosuhde eli elatussuhde ilmaisee kuinka monta työvoiman ulkopuolella olevaa ja työtöntä on sataa työllistä kohti. Työttömiin ja työvoiman ulkopuolisiin lukeutuu koko ei-työllinen väestö eli työttömät, eläkeläiset, lapset ja omaa kotitaloutta hoitavat. Elatussuhde kuvaa kansantalouden kantokykyä paremmin kuin väestöllinen huoltosuhde, sillä elatussuhteessa ovat mukana työssäkäynti ja työttömät. Siten elatussuhdetta ja työllisyyttä (työllisyysastetta) voi tarkastella rinnakkain. Vuonna 2021 Askolan taloudellinen huoltosuhde oli 120,5 ja 114,1 vuonna 2023.

Askolalaisten käytettävissä olevat mediaanitulot olivat 46 119 eur/vuosi (2023). Tulot olivat laskeneet vuodesta 2021, mutta taso oli kuitenkin edelleen koko maan keskiarvoa korkeampi. Kotitalouksien velkaantumisaste oli 125. Se oli pienentynyt vuodesta 2021, mutta edelleen korkeampi kuin koko maan keskiarvo. Pienituloisuusaste on pysynyt useamman vuoden noin 8 %:n tasolla. Gini-kerroin oli 25,9 (maksimiarvo 100), se ilmaisee asuntokuntien käytettävissä olevien rahatulojen jakautumista eli kertoo tuloeroista. Mitä suurempi ginikerroin on, sitä epätasaisempi on alueen tulojako. Gini-kertoimen heikkous on kuitenkin siinä, että sen reagointi suurimmissa tuloluokissa on heikkoa. Näin ollen todellinen tuloero voi olla gini-kertoimen lukemaa suurempi. Suurilla tuloeroilla on vaikutusta sosiaaliseen yhteenkuuluvuuteen, luottamukseen ja liikkuvuuteen, jotka taas vaikuttavat negatiivisesti väestön hyvinvointiin ja talouteen.

Askolalaisten mediaanitulot vuonna 2023 olivat 46 119 euroa vuodessa. Kotitalouksien velkaantumisaste oli 125.

Toimeentulotukea saaneiden henkilöiden ja kotitalouksien määrät ovat pysyneet Askolassa tassisina vuosina 2021–2023. Perustoimeentulotukea vuoden aikana saaneita kotitalouksia on noin 100. Kahdeksan prosenttia 18–24-vuotiaista ja neljä prosenttia 25–64-vuotiaista sai perustoimeentulotukea vuonna 2023. Hyte-kertoimen hyvinvointialueen sosiaalitoimesta kerättävä tulosindikaattorin Toimeentuloa pitkäaikaisesti saaneet 25–64-vuotiaat tulos on vastaavasti selvästi heikentynyt.

3.2. Kuntalaistutkimuksen tuloksia 2024

Kuntaliitto toteutti keväällä 2024 kuntalaistutkimuksen, jossa selvitettiin kuntalaisten mielipiteitä oman kunnan toiminnasta, palveluista, vaikuttamisesta ja päätöksenteosta. Tutkimus tehtiin 46 kunnassa, joista Askola oli yksi. Edellinen vastaavanlainen kuntaliiton tutkimus toteutettiin vuonna 2020.

Kirjaston ystävänpäiväyllätys kirjaston asiakkaille.

Askolan vastaajien otos oli 350 henkilöä, joista 91 (26 %) vastasi kyselyyn. Askolan vastaajien mielestä hyvän kotikunnan tärkeimmät kriteerit ovat turvallisuus, hyvä asuinympäristö ja luonnonläheisyys. Kuntalaisten tyytyväisyys kunnan palveluihin sai keskiarvoksi 3,5. Edelliseen kunnan tuottamaan omaan kyselyyn vuodelta 2023 nähden tyytyväisyys oli noussut 0,2 %. Kaikkein tyytyväisempiä kuntalaiset olivat varhaiskasvatus-, perusopetus- ja lukiopalveluihin, joissa keskiarvo oli 3,8. Varhaiskasvatuksen tyytyväisyys oli hieman noussut, kun taas lukiopalveluiden hieman laskenut.

Kulttuuri- ja vapaa-ajan palveluista tyytyväisimpiä oltiin kirjastopalveluihin 3,9 (vuonna 2023: 3,5), liikuntapalvelut 3,2 (3,1) ja nuorisopalvelut 3,0 (3,7). Kunnan teknisten palveluiden kokonaistyytyväisyys oli 3,4. Rakennusvalvonta 3,3 (3,2), vesihuolto ja viemäröinti 3,7, energia ja lämpöhuolto 3,5. Lisäksi kevyen liikenteen väylien ja ulkoilureittien sekä viheralueisiin ja ympäristön siisteys tyytyväisyys oli 3,3. Joukkoliikennepalveluihin tyytyväisyys oli vähäisintä 2,0 (1,7). Kyselyssä kartoitettiin myös tyytyväisyyttä palveluiden saatavuuteen. Tässä yleinen keskiarvo oli 3,5. Koulutuspalveluiden saatavuuteen oltiin tyytyväisimpiä 3,8.

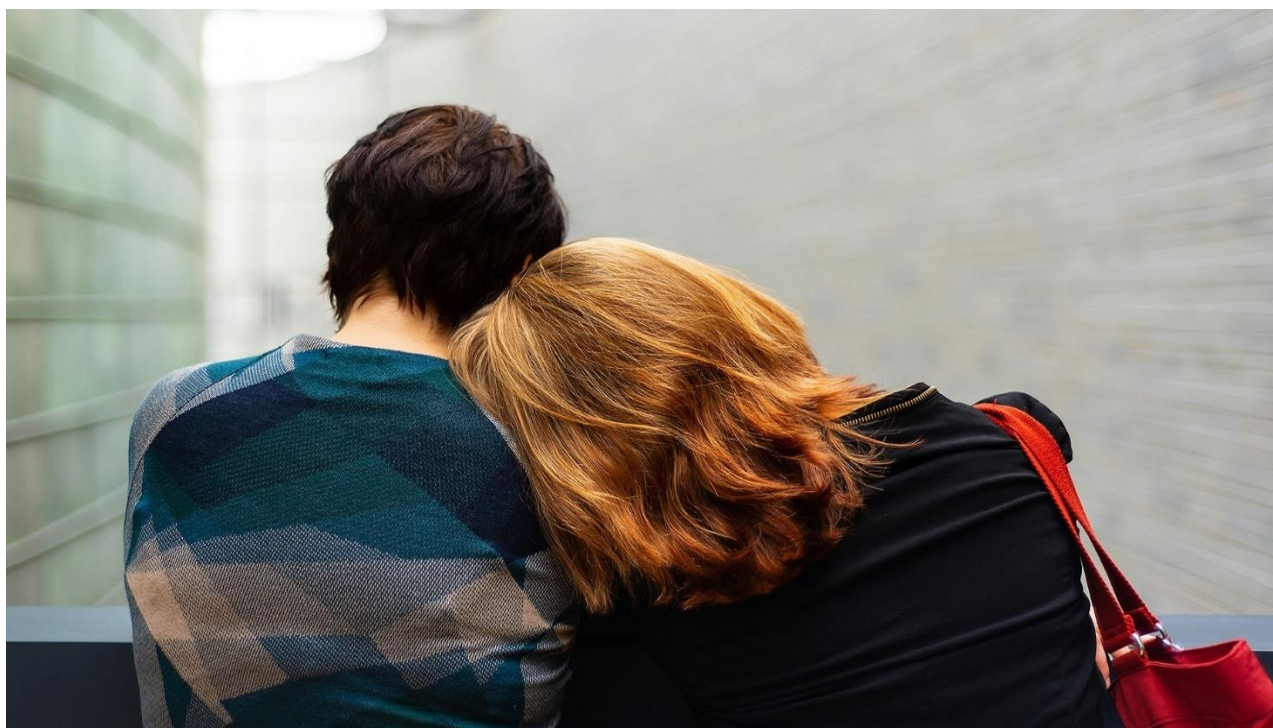

Hyvän kotikunnan tärkeimmät kriteerit ovat turvallisuus, hyvä asuinympäristö ja luonnonläheisyys.

Osallistumisen aktiivisuusindeksi Askolassa oli 3,1. Asiakas- ja käyttäjäkyselyt olivat edelleen (myös 2023 kyselyssä) yleisin osallistumismuoto, seuraavaksi yhdistystoiminta ja talkootyöt.

Vähiten käytettiin aloitteen jättämistä. Talkootyö koettiin myös suorista osallistumis- ja vaikuttamistavoista vaikuttavimpana. Seuraavaksi yhdistystoiminta ja yhteydenotto luottamushenkilöön tai viranhaltijaan. Osallistumisen kokonaisvaikuttamisindeksi oli 3,4.

Alueellinen päihdekysely toteutettiin loppuvuodesta 2024 yhteistyössä Itä-Uudenmaan kuntien ja hyvinvointialueen kanssa. Kyselyssä kartoitettiin näkemyksiä alueen päihdetilanteesta. Kysely oli suunnattu täysi-ikäisille ja vastauksia saatiin 234 kappaletta. Vastauksista selviää, että lähes puolet vastaajista koki tupakoinnin ja sähkösavukkeiden käytön häiritsevän yleiseksi omassa asuinkunnassa. Asukkaat ovat huolissaan erityisesti nuorten päihteiden käytöstä. Yli puolet vastaajista oli havainnut alaikäisten sähkösavukkeen käyttöä ja tupakointia. Alaikäisten alkoholin käytöstä oli havainnoinut noin puolet vastaajista. Vastaajien mielestä päihteiden käyttöön tulisi puuttua nykyistä enemmän.

Läheisen päihteiden käytöstä (alkoholi, tupakka) oli huolissaan noin 20 % vastaajista. Suurin osa vastaajista ei osannut sanoa, saako päihteiden vähentämisen ja lopettamisen tukipalveluista helposti tietoa. Sote-palveluissa alkoholin ja tupakan käytöstä oli kysytty noin 50 % vastaajista, muista päihteistä harvemmalta. Vastauksista ilmeni, että pienellä paikkakunnalla avun hakemista voi vaikeuttaa leimautumisen pelko. Suurimmalle osalle vastaajista myöskään ehkäisevä päihdetyö ei ollut ennestään tuttua.

3.3. Turvallisuus

Poliisin tietoon tulleista rikoksista omaisuusrikoksia tapahtui Askolassa eniten vuonna 2023 (24 %), määrässä tapahtui pientä kasvua vuoteen 2021 nähden. Henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset yleistyivät 3 % ja rattijuopumustapaukset noin 2 %.

Huumausainerikokset ja liikenneturvallisuuden vaarantamiset vähenivät tai pysyivät samana tarkasteluvälillä 2021–2023. Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidettujen määrä vuonna 2023 oli 95/10 000 asukasta kohden. Vuoteen 2022 verrattuna nousua oli 10 henkilöä ja 33 vuoteen 2021 verrattuna.

Tieliikenteessä tapahtui henkilövahinkoja vuosina 2019–2023 Askolassa 800/100 000 asukasta kohden. Luku on koko maan (400/100 000) tilastoon nähden korkea. Eniten henkilövahinkoja tapahtui nuorten ikäryhmissä 15–17-vuotiaat (26 %), 18–20-vuotiaat (31 %). Tieliikenteen onnettomuusriski Askolassa 15–17 ja 18–20-vuotiaiden ikäryhmässä on huomattavasti suurempi mitä Uudellamaalla tai koko maassa yleensä. Vastaavasti yli 64-vuotiaiden onnettomuusriski oli hie-
man koko maan lukemaa pienempi. Henkilöauto oli tienkäyttäjärühmästä yleisin tapahtuneissa henkilövahingoissa 62 % ja mopo, moottoripyörä 21 %.

3.4. Lapset, nuoret ja lapsiperheet

Alle 20-vuotiaita askolalaisia oli 1092 vuonna 2023. Määrä on 85 henkilöä vähemmän kuin vuonna 2021. Tilastokeskuksen uusimman väestöennusteen mukaan askolalaisia alle 20-vuotiaita vuonna 2040 on 808 henkilöä. Lapsiperheiden määrä kaikista perheistä vuonna 2023 oli 36 %, luku on ollut vähenevä useamman vuoden ajan. Toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä oli 5 % (2023), määrä on sama mitä vuonna 2021. Lasten pienituloisuusaste on heikentynyt Askolassa vuosina 2021–2023. Alle 18-vuotiaista 10 % kuuluu kotitalouksiin, joiden tulot jäivät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Vuonna 2023, 1–6-vuotiaista lapsista 93 % on varhaiskasvatuksen piirissä. Määrä oli kasvanut kahdessa vuodessa yli 10 %.

Elintavat Vuoden 2024 MOVE! –tuloksista selviää, että lasten ja nuorten toimintakyky on parantunut lähes kaikissa ikäryhmissä vuodesta 2021. Myös alueellisessa vertailussa askolalaiset lapset ja nuoret pärjäsivät hyvin. Suunta on positiivinen, mutta silti on hyvä huomioida, että noin kolmanneksella lapsista fyysinen toimintakyky on edelleen heikko.

Fyysinen heikko toimintakyky (MOVE!)

5.-luokkalaiset pojat

75 % (2021) -> 21 % (2024)

5.-luokkalaiset tytöt

58 % (2021) -> 31 % (2024)

8.-luokkalaiset pojat

25 % (2021) -> 25 % (2024)

8.-luokkalaiset tytöt

56 % (2021) -> 44 % (2024)

Vähintään tunnin päivässä liikkuvat (2023)

4.- ja 5.-luokkalaiset pojat

31 %

4.- ja 5.-luokkalaiset tytöt

36 %

8.- ja 9.-luokkalaiset pojat

31 %

8.- ja 9.-luokkalaiset tytöt

21 %

lukion 1.- ja 2.-luokkalaiset pojat ja tytöt yhteensä

22 %

Ylipaino

	2022		
	2–6-vuotiaat pojat	25 % (ei muutosta)	
		12 %	
	2–6-vuotiaat tytöt		
	2023		
	7–12-vuotiaat pojat	32 %	
		26 %	
	7–12-vuotiaat tytöt		
	2023		
	8.– ja 9.-luokkalaisten pojat	17 %	
		22 %	
	8.– ja 9.-luokkalaisten tytöt		
	2023		
	lukion 1.– ja 2.-luokkalaisten pojat ja tytöt yhteensä	24 %	

Verratessa tilannetta Itä-Uudenmaan kokonaistilanteeseen Askolassa lasten ja nuorten ylipaino on hieman yleisempää. Aamupalan väliin jättäviä on Askolassa myös enemmän, kun taas koululounasta syövien osuus on alueellista tulosta parempi. Askolassa koululounas on saanut myös positiiviset arviot ja sitä on tarjolla riittävästi.

Ei syö aamupalaa joka arkipäivä (2023)

	4.– ja 5.-luokkalaisten pojat	30 %	
	4.– ja 5.-luokkalaisten tytöt	38 %	
	8.– ja 9.-luokkalaisten pojat	41 %	
	8.– ja 9.-luokkalaisten tytöt	52 %	
	lukion 1.– ja 2.-luokkalaisten pojat ja tytöt yhteensä	59 %	

Ei syö koululounasta päivittäin (2023)

	8.– ja 9.-luokkalaisten pojat	27 %	
	8.– ja 9.-luokkalaisten tytöt	29 %	

Nukkuu alle 8 tuntia yössä (2023)

8.- ja 9.-luokkalaisten pojat

42 %

8.- ja 9.-luokkalaisten tytöt

31 %

lukion 1.- ja 2.-luokkalaisten
pojat ja tytöt yhteensä

57 %

Päihteet Viimeisimmän kouluterveyskyselyn vuodelta 2023 jälkeen sähkösavukkeiden ja erityisesti nikotiinipussien käyttö on yleistynyt nuorten parissa. THL:n Nuorten päihteiden ja rahapeelaamisen tutkimustuloksista vuodelta 2024 selviää, että valtakunnallisesti 15–16-vuotiaista pojista yli 30 % ja tytöistä hieman alle 20 % oli käyttänyt nikotiinipussia joskus ja sähkösavuketta noin 40 %. Päivittäin sähkösavuketta tai nikotiinipusseja käytti noin 10 % nuorista.

Käyttänyt jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta (2023)

4.- ja 5.-luokkalaisten

8 %

Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta (2023)

8.- ja 9.-luokkalaisten

15 %

lukion 1.- ja 2.-luokkalaisten

10 %

Pojilla nikotiinipussien käyttö oli yleisempää, kun taas tytöistä useampi käytti sähkösavuketta. Sähkösavukkeen satunnaisen käytön riskejä vähäisinä tai olemattomina piti noin 70 % nuorista. Tupakka- ja nikotiinituotteiden hankinta koettiin helpoksi.

Tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa (2023)

8.- ja 9.-luokkalaisten

17 %

Kokeillut laittomia huumeita ainakin kerran (2023)

8.- ja 9.-luokkalaisten

8 %

lukion 1.- ja 2.-luokkalaisten

14 %

Elämänlaatu ja mielen hyvinvointi

Koronapandemialla oli kielteiset vaikutukset nuorten ja nuorten aikuisten mielenterveyteen. Oireilu on maan laajuisesti edelleen korkealla tasolla. Oireilua esiintyy erityisesti tytöillä. Yli 30 prosenttia yläkoulua ja toiseen asteen oppilaitosta käyvistä tytöistä on vähintään kohtalaisesti ahdistunut. Sosiaalisesti ahdistuneita on yli 50 prosenttia ja 73 % kärsii vähintään yhdestä mielenterveyden ongelmasta. Pojilla tilanne on parempi, mutta heistäkin joka kolmannella on vähintään yksi mielenterveyden ongelma. Myös Askolassa lasten ja nuorten ahdistuneisuus on lisääntynyt.

Kohtalainen tai vaikea ahdistuneisuus (2023)

8.- ja 9.-luokkalaiset

22 %

Koulu-uupumus (2023)

8.- ja 9.-luokkalaiset pojat

13 %

8.- ja 9.-luokkalaiset tytöt

31 %

Tyytyväinen elämäänsä (2023)

4.- ja 5.-luokkalaiset pojat

96 %

4.- ja 5.-luokkalaiset tytöt

71 %

8.- ja 9.-luokkalaiset pojat

85 %

8.- ja 9.-luokkalaiset tytöt

44 %

lukion 1.- ja 2.-luokkalaiset

53 %

Kokee terveydentilansa keskinäiseksi tai huonoksi (2023)

4.- ja 5.-luokkalaiset

12 % (ei muutosta)

8.- ja 9.-luokkalaiset pojat

23 %

8.- ja 9.-luokkalaiset tytöt

37 %

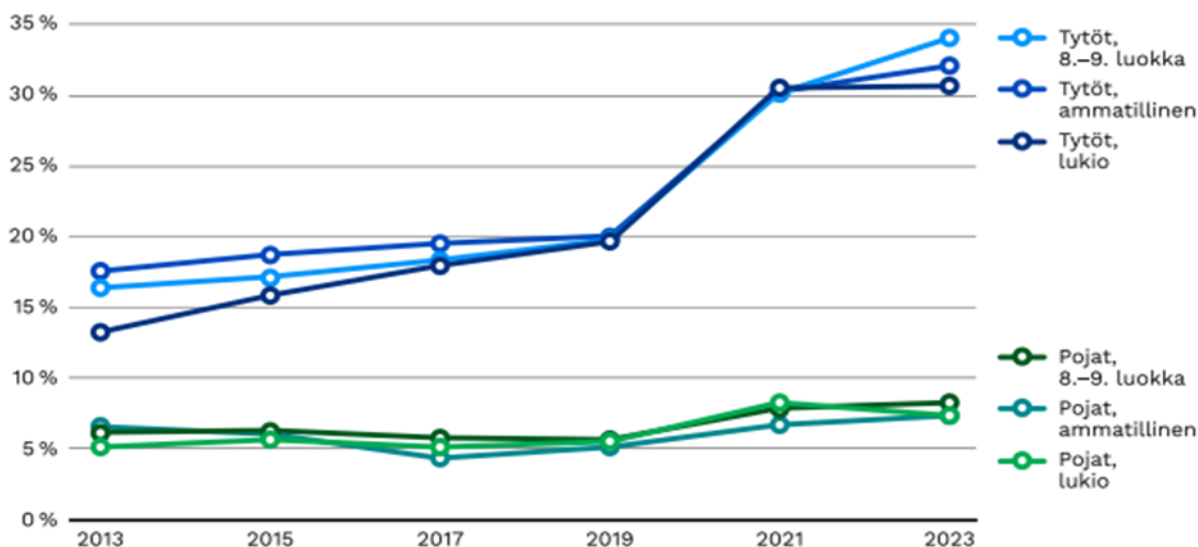
lukion 1.- ja 2.-luokkalaiset

44 %

96 prosenttia 4.- ja 5.-luokkalaista pojista oli tyytyväinen elämäänsä.

Itä-Uudellamaalla ahdistuneisuus ja päihteiden käyttö ovat valtakunnallisesti korkeaa tasoa. Samaan aikaan alueen järjestämät opiskeluhuollon palvelut toteutuvat selvästi heikommin kuin muualla maassa keskimäärin. Lapsiperheiden kotipalvelun ja perhetyön kattavuus ovat kuitenkin hyvää tasoa koko maahan nähden. Tämä osaltaan ehkäisee raskaampien lastensuojelupalvelujen tarvetta. Toistaiseksi nuorten haasteet eivät näy alueellisessa lastensuojelun tilanteessa, jossa kuormitus on maan pienimpiä.

Kuvio 1.5.1. Kohtalaisen tai vaikean ahdistuneisuuden yleisyys kouluasteen mukaan vuosina 2013–2023. Lähde: THL. Kouluterveyskysely.

Osallisuus Osallisuuden kokemus on keskeinen osa hyvinvointia ja se on yhteydessä terveyteen, toimintakykyyn, mielenterveyshäiriöihin sekä elämänlaatuun. Osallisuuden kokemus edellyttää toteutuakseen hyväksyntää ja rakkautta, erityisesti lapsi–vanhempi-suhteessa tai lapsen suhteessa muihin huolta pitäviin aikuisiin.

Lasten ja nuorten osallisuuden kokemus on valtakunnallisesti heikentynyt vuosina 2019–2023. Pojilla osallisuuden kokemus on tyttöjä vahvempaa. Tämä näkyy myös Askolan tuloksissa siinä, että yhä useampi koki erittäin heikkoa osallisuutta vuonna 2023. Osallisuusindikaattorin tuloksia tarkastellessa kuitenkin kokonaistulos oli parantunut vuodesta 2021. Poikien tilanne oli palautunut koronavuosia edeltävälle tasolle, tyttöjen tulos oli vuoden 2019 tasosta 12 % heikompi.

Erittäin heikko osallisuuden kokemus (2023)

8. ja 9. luokkalaiset

22 %

lukion 1.- ja 2.-luokkalaiset

24 %

Ei yhtään läheistä ystävää (2023)

8.- ja 9.lk. luokkalaiset

13 %

lukion 1.- ja 2. luokkalaiset

14 %

Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- ja luokkayhteisöä (2023)

4.- ja 5.-luokkalaiset

4 %

8.- ja 9.-luokkalaiset

22 %

Koulutuksen ulkopuolelle jääneitä (2023)

17–24-vuotiaita miehiä 10 % (ei muutosta)

17–24-vuotiaita naisia 6 %

Syrjäytymisriskissä olevat (2023)

18–24-vuotiaita miehiä 20 %

18–24-vuotiaita naisia 16 % (ei muutosta)

Suurimalla osalla lapsille ja nuorilla on jokin harrastus vähintään kerran viikossa.

Tutkimuksissa on osoitettu, että koettu henkinen ja fyysinen väkivalta vaikuttavat osallisuuden kokemukseen samoin kuin koulukiusaaminen tai kiusaamiseksi joutuminen. Köyhyys korreloi yhtä lailla osallisuuden kokemukseen, sitäkin kautta, että köyhyys perheissä altistaa lapsia vanhempien henkiseen ja fyysiseen väkivallalle.

Kokenut fyysistä väkivaltaa vanhemman tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta (2023)

 4.– ja 5.-luokkalaiset 9 %

 8.– ja 9.-luokkalaiset 8 %

Kokenut henkistä väkivaltaa vanhemman tai muiden huolta pitävien aikuisten taholta (2023)

 4.– ja 5.-luokkalaiset 22 %

 8.– ja 9.-luokkalaiset 24 %

 lukion 1.– ja 2.-luokkalaiset 38 %

Koulukiusattuna vähintään kerran viikossa (2023)

 4.– ja 5.-luokkalaiset 2 %

 8.– ja 9.-luokkalaiset 11 % (ei muutosta)

3.5. Työikäiset

Työllisyys ja elinvoima

Työllisyystilanne oli vuoden 2024 lopussa edelleen hyvä Askolassa, työttömyysaste on Uudenmaan matalimpia. Työkykyindeksi oli vuonna 2022 Askolassa 80,5. Indeksillä kuvaa kuntien työikäisen väestön työkyvyttömyyttä suhteessa koko maan tasoon (100). Indeksissä on otettu huomioon kolme eri ryhmää: työkyvyttömyyseläkkeen saajat, vuoden aikana vähintään 3 kuukauden pituisella sairauspäiväraajakaksolla olleet ja ammatillisen kuntoutuspäätöksen saaneet. Indeksillä on sitä suurempi mitä yleisempää työkyvyttömyys on.

Kuntaliiton elinvoimaindikaattorin mukaan Askolan kunnan elinvoima on paranemassa. Elinvoimaindikaattorin luku oli vuoden 2022 lopussa 1,96, mikä on Itä-Uudenmaan paras tulos. Vuotta aiemmin luku oli 1,13. Elinvoimaindikaattori kertoo mihin suuntaan kunta on menossa. Elinvoima on laskettu muun muassa väestö-, työpaikkojen ja koulutustason muutoksesta.

Työllisyyslukuja (2024, vertailuvuosi 2023)

Työttömyysaste	7,9 %	
Nuorisotyöttömyys	9,3 %	
Pitkäaikaistyöttömät % työttömistä	28,9 %	
Koulutustasomittain (2023)	332	

Koulutustasolla on vaikutusta työmarkkina-asemaan ja tätä kautta tulotasoon. Koulutustasolla on tutkitusti yhteys myös hyvinvointiin ja terveyteen. Sosioekonomisella asemalla on vaikutusta ravitsemus- ja liikkumistottumuksiin, jotka vaikuttavat sairastamiseen sekä menetettyihin elinvuosin. Epäterveelliset elintavat sekä terveyden-, toimintakyvyn- ja hyvinvoinnin ongelmat ovat keskimäärin yleisempiä matalasti koulutetuilla verrattuna korkeammin koulutettuihin.

Askolan koulutustasomittain on ollut noususuuntainen. Vuonna 2023 se oli 332, mikä tarkoittaa, että teoreettinen koulutusaika henkeä kohti on 3,3 vuotta (naiset 3,6, miehet 3,0) peruskoulun suorittamisen jälkeen. Vähintään keskiasteen tutkinnon suorittaneiden osuus 20 vuotta täyttäneistä oli 48 % vuonna 2023, ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus oli 24 %. Määrät ovat nousseet vuodesta 2021. Naisten osuus korkea-asteen koulutuksen saaneista on noin 10 % suurempi kuin miesten.

Hyvinvointi ja terveys

Sairastavuusindeksi koostuu kymmenestä sairausryhmästä; syövät, sepelvaltimotauti, aivoverisuonitaudit, tuki- ja liikuntaelinten sairaudet, vakavat mielenterveysongelmat, tapaturmat, muistisairaudet, keuhkosairaudet, diabetes ja alkoholisairaudet. Kunkin sairausryhmän yleisyys saa painotuksen sen mukaan, mikä kyseisen sairausryhmän merkitys on väestön kuolleisuuden, työkyvyttömyyden ja elämänlaadun sekä sote-palvelukäytön kustannusten kannalta. Tietyn alueen indeksilukua suhteutetaan koko maan lukuun, joka on 100.

Mitä suurempi luku on, sitä korkeampaa sairastavuus on tarkasteltavalla alueella. Viimeisimmän sairastavuusindeksin vuodelta 2022 mukaan Itä-Uudellamaalla on Manner-Suomen kolmanneksi tervein väestö. Itä-Uudenmaan kunnista Askolan väestö on toiseksi terveintä heti Sipoon jälkeen.

Itä-Uudellamaalla on Manner-Suomen kolmanneksi tervein väestö. Itä-Uudenmaan kunnista Askolan väestö on toiseksi terveintä heti Sipoon jälkeen.

Askolassa aivoverisuonisairauksien, sepelvaltimotaudin ja syöpäsairauksien sairastavuus on yleisempää koko maan indeksiin verrattuna. Lisäksi diabeteksen sairastavuus on noussut indeksiin 100. Vastaavasti sepelvaltimotaudin sairastavuus on laskenut huomattavasti (89), mielen-terveysindeksi laski lukuun 79 ja myös alkoholisairastavuus laski hieman (77).

Sairastavuusindeksi (2022)

91,3 %

Syöpään sairastuminen on usein monen tekijän summa. Sen lisääntymistä voidaan selittää väestön ikääntymisellä. Suomessa tehdyt tutkimukset kuitenkin myös osoittavat, että joka kymmenes syöpä aiheutuu alkoholin kulutuksesta ja ylipainosta. Miehillä 7 % ja naisilla 4 % kaikista syövistä aiheutui alkoholinkäytöstä. Lisäksi tupakointi aiheutti miehillä 23 % ja naisilla 8 % syöpätapauksista.

Askolan sosiaali- ja terveysasema.

Tilasto erikoiskorvattavien lääkkeiden saajien määrästä kuvaa sairastavuutta sekä yhteiskunnan resurssien käyttöä sairauksien hoitoon. Kelan lääkekorvaukset korvaavat osan lääkekustannuksista, mutta potilas itse maksaa lääkekustannuksista myös huomattavan osan. Valtakunnallisesti tyypin 2 diabeteslääkkeet ovat käyttäjämäärältään sekä kustannuksiltaan merkittävä lääkeryhmä.

Askolassa diabeteksen vuoksi erityiskorvattavien lääkkeiden saajien määrä nousee yksittäisenä sairastavuusryhmänä esille. 40–64-vuotiaista 8 % sai korvausta. Seuraavaksi eniten korvausten

saajia oli astma- ja verenpainelääkkeissä 40–64-vuotiaiden ikäryhmässä. Saajista miehiä oli enemmän diabeteksen ja verenpainelääkkeiden kohdalla, naisista astman kohdalla.

Terveyserojen kaventaminen on yksi tärkeimmistä tekijöistä, jolla on mahdollista lisätä työkyky-painotteisia elinvuosia sekä vähentää sairauksista johtuvia välittömiä että välillisiä kustannuk-sia. PYLL (Potential Years of Life Lost) -indeksi on kansainvälisesti laajalti käytetty hyvinvoinnin mittari, joka kuvaa tietyllä ikävälillä tapahtuneiden kuolemien takia menetettyjen elinvuosien lu-kumäärää väestössä 100 000 asukasta kohti. Indeksia ei ole saatavilla kuntakohtaisesti, mutta Itä-Uudenmaan tasolla eniten elinvuosia menetetään 1. alkoholin 2. iskeemisten sydänsairauk-sien 3. itsemurhien takia.

PYLL-indeksi todentaa sitä, että alkoholi on edelleen suomalaisten yleisin päihde. Suorien vaiku-tusten lisäksi se aiheuttaa menetettyjä elinvuosia välillisesti monen sairauden kautta ja aiheut-taa lisäksi sosiaalisia ongelmia, väkivaltaa, lasten laiminlyöntiä sekä taloudellisia- ja työkykyon-gelmia.

Alkoholijuomia vuonna 2021 myytiin Askolassa 4 litraa 18 vuotta täyttäneeltä asukasta kohden. Vuonna 2023 luku oli 3,6 litraa 100 % alkoholia. Luvut kuvaavat kunnan alueella tehtyä alkoholi-juomien kauppaa eivät niinkään asukkaiden alkoholijuomien käyttöä. Alkoholihaittoista on käy-tettävissä vähän tilastoja, mutta vuonna 2023 25–64-vuotiaista askolalaisista päihteiden vuoksi vuodeosastohoitoa sai 1,3/1 000 vastaavan ikäistä kohden. Perusterveydenhuollon lääkärin avo-sairaanhoidon käynneistä 0,5 % aiheutui päihdeongelmista vuonna 2023.

Vanhemman alkoholin käyttö aiheuttaa haittaa (2023)

4.- ja 5.-luokkalaiset

4 %

8.- ja 9.-luokkalaiset

3 %

Menetetyt elinvuodet kuvastavat myös eri väestöryhmien välisiä alueellisia, sukupuolittaisia sekä sosioekonomisia terveyseroja, jotka ovat selkeästi kasvaneet Suomessa. Miesten osuus menetetyissä elinvuosissa on naisia suuremmat tarkastellessa kuolleisuutta ja elinajanodotetta. Koetussa terveydessä ei ole eroja sukupuolten välillä. Sosioekonomisissa eroissa, pienituloisten naisten menetetyt elinvuodet ovat 4,8 ja miesten 5,2 kertaisia suurituloisiin verrattuna. Luvuissa tämä tarkoittaa naisilla yli 10 000 ja miehillä yli 21 000 menetettyä elinvuotta 100 000 vastaavan ikäistä kohden. Itä-Uudenmaan tilanne mukailee koko maan tilannetta, pienituloisilla ero mene-tettyjen elinvuosien määrässä on yhteensä 4,5 kertainen suurituloisiin verrattuna.

Terveyserojen kaventaminen on yksi tärkeimmistä tekijöistä, jolla on mahdollista lisätä työkyky-painotteisia elinvuosia, lisätä hyvinvointia sekä vähentää sairauksista johtuvia välittömiä että välillisiä kustannuksia. Muutos vaatii toimia kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Kuntatasolla elintapoi-hin voidaan vaikuttaa huomioimalla hyvinvointi päätöksenteossa, lisäämällä tietoa, luomalla mahdollisuuksia terveyttä edistäviin elämäntapoihin ja valintoihin kuten liikuntaan ja liikkumi-seen kannustavien elinympäristöjen rakentamisella.

3.6. Ikäihmiset

Vuonna 2023 Askolassa asui 1055 yli 65-vuotiasta. Heistä 466 oli yli 75-vuotiasta, joka on 55 henkilöä enemmän kuin vuonna 2021. Heistä 93 % asui kotona. Tilastokeskuksen uusimman vä-estöennusteen mukaan vuonna 2040 askolalaisia yli 65-vuotiaita on 1209 ja yli 75-vuotiaita 682 henkilöä.

Toimintakyvyn ylläpitämisen tärkeys sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys korostuvat tulevaisuudessa.

Ikäihmisten määrän kasvu lisää toimintakyvyn rajoitteista johtuvaa avun tarvetta. Toimintakyvyn ylläpitämisen ja edistämisen tärkeys sekä esteettömyyden ja saavutettavuuden merkitys korostuvat tulevina vuosina. Toimintakyvyn ylläpitämiseen liittyy myös yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäiseminen. Tupatuki-toiminnassa havaittiin yli puolella asiakkaista yksinäisyyden ja turvattomuuden kokemuksia. Tupatuki-toiminnassa teetetyssä osallisuusmittarissa vuonna 2024 tulos oli 43. Osallisuusindikaattorissa alle 50 pisteen tulos kertoo erittäin heikosta osallisuuden kokemuksesta. Osallisuusindikaattorin tulosten on osoitettu olevansa yhteydessä mm. koettuun yksinäisyyteen, taloudellisiin vaikeuksiin ja köyhyyteen. Osallisuuden kehittymistä tullaan seuraamaan Tupatuki-toiminnassa säännöllisillä mittauksilla.

Palvelujen saavutettavuus on myös haaste monelle ikäihmiselle. Tupatukikäyntien kartoituksissa vain 1 % asiakkaista käytti tai oli tavoitettavissa internetin tai digitaalisten laitteiden kautta. Osalla ikäihmisistä on digilaitteita, mutta niitä ei osata käyttää, esimerkiksi älykännykän valikkoa.

Tupatukitoiminnasta saatuja havaintoja ja tuloksia tukee myös kansallisten tutkimusten tulokset. Väestön ikääntymisen myötä yhä useamman toimintakyky on heikentynyt ja avuntarve kasvanut. Tutkimusten mukaan 75 vuotta täyttäneistä miehistä 40 % ja naisista 50 % tarvitsee apua ja kokemus avuntarpeesta on yleistynyt vuodesta 2020 lähtien 55 vuotta täyttäneillä. THL:n tuoreimman selvityksen mukaan ikäihmisten terveyden ja hyvinvoinnin tärkeimpiä kehittämiskohteita ovat yksinäisyyden vähentäminen ja sosiaalisen aktiivisuuden lisääminen sekä saavutettavien palveluiden varmistaminen.

Lisäksi digiosaamisen merkitys on korostunut arkitoiminnoista selviytymisessä, mutta saman aikaisesti suuri osa ikäihmisistä on digisyrjäytyneitä. 75 vuotta täyttäneistä naisista lähes puolet ja miehistä kolmannes ei käytä lainkaan sähköistä asiointia edes avustettuna. Yli puolet arvioi digiosaamisensa vähäiseksi tai sitä ei ole lainkaan.

Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitojaksot (2023)

yli 65-vuotiaat miehet

245

yli 65-vuotiaat naiset

270

lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä (2023) 1 % (ei muutosta)

4. Lopuksi

Kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vankka pohja on toimivissa, saavutettavissa palveluissa sekä eri toimijoiden välisessä joustavassa yhteistyössä. Askolan kunnassa on vuosina 2021–2024 panostettu vahvasti terveyden ja hyvinvoinnin edistämiseen, mikä on nähtävissä jo useissa seurantamittareissa. Voidaan myös todeta, että Itä-Uudenmaan asukkaiden ja askolalaisten terveydentila, työllisyys ja sitä kautta elämisen mahdollisuudet ovat valtakunnallisessa tarkastelussa hyvällä tasolla. Kunnassa on erityisesti panostettu yhteistyön tiivistämiseen, osallisuuden vahvistamiseen sekä lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen. Tupatuki-toiminnan myötä myös ikäihmisille on tarjolla palveluita fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen toimintakyvyn vahvistamiseen ja asumisturvallisuuden parantamiseen.

Kuluneella valtuustokaudella terveyden ja hyvinvoinnin suurina haasteina ovat kuitenkin olleet maailmanlaajuinen koronapandemia, jonka vaikutukset ovat nähtävissä väestössä edelleen. Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ja siitä levinneet muut levottomuudet ja sotatoimet mm. Lähi-Idässä heijastuvat meille talouden haasteina. Ennen kaikkea epävakaa maailmantilanne on lisännyt ihmisten turvattomuuden tunnetta. Sitä horjuttaa lisäksi kasvava eriarvoisuuden kuilu, joka konkretisoituu muun muassa yhä useamman työssäkäyvän köyhyytenä. Eriarvoisuus, köyhyys ja syrjäytyminen luovat yhteiskuntaan tyytymättömyyttä, epäluottamusta ja epävakautta. Pienistä asioista kasvaa suuria, myös kustannusten valossa. Tästä syystä turvallisuuden osa-alueisiin on tärkeä kiinnittää jatkossa entistä enemmän huomioita esimerkiksi hyvinvointisuunnittelussa.

Kriiseillä on ollut vaikutusta erityisten lasten, nuorten ja lapsiperheiden tilanteeseen ja onkin tärkeää, että väestöryhmän hyvinvoinnin edistämiseen panostetaan myös jatkossa. Lapsiperheköyhyyden ennalta ehkäisemiseksi ja perheiden hyvinvoinnin edistämiseksi on tärkeää tukea huoltajien työllisyyttä sekä helpottaa työn ja perheen yhteensovittamista varmistamalla laadukkaat peruspalvelut ja matalan kynnyksen tukimuodot. Hyvinvointialueen tulisi myös osaltaan varmistaa opiskeluhuollon, lasten, nuorten ja perheiden ennaltaehkäisevien ja perustason palveluiden nykyistä parempi saatavuus. Lisäksi päätöksenteossa on tärkeää huomioida lapsivaikutukset ja lasten hyvinvoinnin tilanne.

Väestörakenteen muutoksen myötä ikäihmisten osuus kuntalaista tulee tulevaisuudessa kasvamaan. Ikäihmiset voidaan nähdä kunnan tärkeänä voimavarana. Heidän toimintakykynsä varmistaminen, asumisen turvallisuus ja osallisuuden vahvistaminen lisäävät koko kunnan toimintakykyä sekä elinvoimaisuutta. Lisäksi kaikkien kuntalaisten eriarvoisuutta, syrjäytymistä ja terveyseroja voidaan vähentää tarjoamalla konkreettista apua, kuten ruoka-apua, maksuttomia

harrastuksia ja liikuntamahdollisuuksia, kohtaamispaikkoja sekä matalan kynnyksen osallistumismahdollisuuksia. Vahvistamalla heikoimmassa asemassa olevia vahvistamme koko yhteisön selviytymiskykyä ja koko Suomen kriisinkestävyyttä sekä vakautta.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä kyse on usein monen asian yhtäaikaisesta vaikutuksesta, koska hyvinvointia harvoin voidaan edistää yksittäisillä toimilla. Hyvinvoinnin toimenpiteet ovat investointeja tulevaisuuteen. Niiden hyöty näkyy usein vasta pidemmällä aikavälillä, ja seuraukset ilmenevät usealla eri tavalla.

Hyvinvointia edistävillä toimilla voidaan pitkällä tähtäimellä vaikuttaa negatiiviseksi todettuun ilmiöön ja luoda lisää terveitä elinvuosia, tuottavuutta, elinvoimaa sekä vähentää kalliita korjauksia toimenpiteitä. Yhtä lailla positiivisen ilmiön vahvistamisella jatketaan hyvän kierrettä, joka vähentää sairauksia, huono-osaisuutta ja sitä kautta myös näistä koituvia haittoja ja kustannuksia.

5. Lähteet

Ehyt ry 2024. Nuorten kulttuuri ja päihteet –selvitys 2024. Saatavissa: <https://ehyt.fi/tuote/nuorten-kulttuuri-ja-paihteet-tutkimus/>

ELY-keskus liikenneturvallisuus <https://www.ely-keskus.fi/liikenneturvallisuus>

Liikenneturva <https://www.liikenneturva.fi/tutkimukset/>

Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen <https://vipunen.fi/fi-fi/varhaiskasvatus/Sivut/Varhaiskasvatuksen-lapset.aspx>

Patentti- ja rekisterihallitus <https://prh.fi/fi/yhdistysrekisteri.html>

Sotkanet <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/index>

Suomen yleiset kirjastot <https://tilastot.kirjastot.fi/>

TEAviisari <https://teaviisari.fi/teaviisari/fi/index>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2024. Nuorten päihteiden käyttö ja rahapelaaminen – ESPAD 2024: Suomalaisnuorten alkoholinkäyttö vähenee edelleen, vapen ja nikotiinipussien käyttö on yleistä. Saatavilla: <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024080663907>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2024. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen Itä-Uudenmaan hyvinvointialueella: Alueellinen asiantuntija-arvio, syksy 2024. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-369-0>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2024. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö iäkkäiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä pitää parantaa. Tutkimuksesta tiiviisti 35/2024. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-352-2>

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2025. Ratkaisuja kestäväen yhteiskunnan rakentamiseen: Väestön terveys- ja hyvinvointikatsaus 2025. Saatavissa: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-444-4>

Tilastokeskus <https://stat.fi/tilastotieto>

THL kouluterveyskysely <https://thl.fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely>

Tutkihallintoa. fi <https://www.tutkihallintoa.fi/etusivu/kuntien-ja-kuntayhtymien-talous/kunnan-ja-kuntayhtymien-tilinpaatostiedot-palveluluokkakokohtaisesti/hyte-raportti-kuntien-hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-kustannukset/>

Työ- ja elinkeinoministeriö <https://tem.fi>

Liitteet

Askolan kunnan osallisuusohjelma 2025–2029